

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Vår ref.: 201502405-84
Deres ref.: 15/1647-

Lillehammer, 17. juni 2015

Høringssvar fra Oppland fylkeskommune til NOU 2015:2 Å høre til - Virkemidler for et trygt psykososialt skolemiljø

Oppland fylkeskommune viser til høring på foreslåtte virkemidler for et trygt psykososialt skolemiljø. Fylkeskommunen er positiv til utvalgets forslag til tiltak generelt, samtidig som vi har kommentert noen tiltak spesielt. Vi ser at arbeidet med et godt psykososialt skolemiljø er avhengig av en skoleomfattende innsats, der både personalet, elevene og foreldrene involveres. Faktorer som skolekultur og skoleledelse, klasseledelse, elev-relasjoner og foreldresamarbeid har betydning og påvirker hverandre.

Fakta

Oppland fylkeskommune har organisert sin høringsuttalelse i tråd med utvalgets fem målsettinger for statens arbeid i kapittel 1.4. Vi henviser til tiltak fra *Del IV Utvalgets forslag til tiltak* i venstre kolonne, med kommentarer fra Oppland fylkeskommune i høyre kolonne. Høringsuttalelsen er utformet administrativt i fylkeskommunen. Vi har fått tilbakemelding fra rådgivertjenesten ved en videregående skole og fra en gruppe innen PPT, som er innarbeidet i høringssvaret.

Det tas forbehold om at høringsuttalelsen kan bli noe endret etter politisk behandling i Fylkesutvalget 23.juni 2015. Vedtaket fra fylkesutvalget vil bli ettersendt til Utdanningsdirektoratet.

Fylkesopplæringssjefens vurdering:

- 1. Bedre rettssikkerhet og rettsvern for elevene og en mer effektiv håndheving av opplæringsloven kapittel 9a.**

Utvalgets forslag	Uttalelse fra Oppland fylkeskommune
Kapittel 12, boks 12.1 Barnekonvensjonen må implementeres bedre innenfor utdanningssektoren.	Støtter. Oppland fylkeskommune stiller seg bak forslaget da dette går på grunnleggende rettigheter for barn, og må i større grad inn i lærerutdanning, barnehagelærerutdanningen m.fl.

Øvrige forslag fra kapittel 12, boks 12.1	Støtter. I tillegg til de overordnede planene mener Oppland fylkeskommune at det må kanaliseres midler ut til skolene og legges til rette for det konkrete arbeidet direkte mot eleven.
Kapittel 15, boks 15.1 Skoleeieren gis en lovpålagt plikt til å gi medlemmer i brukerorganene opplæring slik at de kan utføre vervet sitt på en forsvarlig måte.	Støtter. Oppland fylkeskommune mener det er viktig at elevene inkluderes i opplæringen av brukerorganene ute på skolene, der de er representert.
Kapittel 15, boks 15.1 Ansvarsområdet for skolens plikt til å gripe inn i forbindelse med krenkelser presiseres slik at det går frem av loven at plikten gjelder for alle ord og handlinger som krenker en elev og som har sammenheng med skolens virksomhet, deriblant digital krenkelser.	Støtter. Oppland fylkeskommune mener at skolens ansvar må tydeliggjøres. Skolene trenger spesielt økt kompetanse i forebygging av digitale krenkelser.

2. Skolekulturer gjennomsyret av nulltoleranse for krenkelser, mobbing, diskriminering og trakassering.

Utvalgets forslag	Uttalelse fra Oppland fylkeskommune
Kapittel 13, boks 13.1 En ny satsing knyttet til det psykososiale skolemiljøet må ha forebygging av krenkelser, mobbing, trakassering og diskriminering knyttet til diskrimineringsgrunnlagene som er særskilt innsatsområde. Det er nødvendig med systematisk arbeid rettet mot dette i skolen.	Støtter. Oppland fylkeskommune stiller seg bak forslaget og vi foreslår at den forebyggende tjenesten- sos.ped. rådgiving, UoY-rådgiving og helserådgiving - på skolene må styrkes. Det er behov for økte tidsmessige og økonomiske rammer for å styrke det forebyggende arbeidet. Fagmiljøer med spisskompetanse må være tilgjengelig for elevene på skolene som et lavterskeltilbud.

3. Bedre involvering og samarbeid med elever og foreldre.

Utvalgets forslag	Uttalelse fra Oppland fylkeskommune
Kapittel 13, boks 13.1 Skoleeiere bør oppfordre skolene til å gjennomføre Utdanningsdirektoratets Foreldreundersøkelse minst en gang per år.	Støtter. Oppland fylkeskommune mener at etablering av foreldreskole både for minoritetsspråklige og etnisk norske i videregående skole er et viktig tiltak. Foreldreskolen bør også gi informasjon om overganger og skolevalg.

4. Tydeligere ansvarliggjøring av skoleeieren og skolen og økt kapasitet/kompetanse til å arbeide langsiktig og systematisk med skolemiljø, krenkelser, mobbing, diskriminering og trakassering.

Utvalgets forslag	Uttalelse fra Oppland fylkeskommune
Kapittel 16, boks 16.1 Dagens klageordning endres. Gjenstanden for klage endres til krenkelser og om skolen har satt inn tilstrekkelige og egnede tiltak for å sikre at eleven har et trygt psykososialt skolemiljø.	Støtter. Oppland fylkeskommune mener at endringen også må føre til at klagesystemet forenkles.
Kapittel 16, boks 16.1 Førsteinstans er Barneombudet, som er et lavterskeltilbud og behandler klager etter § 9A-10. Barneombudet gis myndighet til å sanksjonere skoleeiere som ikke har gjort nok for å stoppe krenkelsene og sørge for at eleven får et trygt psykososialt skolemiljø i etterkant.	Støtter. Oppland fylkeskommune mener at det kan oppleves enklere for elever og foresatte å henvende seg til Barneombudet, men dette forutsetter at hvert fylke/region har sin representant.
Kapittel 16, boks 16.1 Barneombudets vedtak kan påklages til Skolemiljøklagenemnda.	Støtter ikke. Oppland fylkeskommune mener at Barneombudets vedtak skal påklages til Fylkesmannen.
Kapittel 16, boks 16.1 Tilsyn videreføres som i dag, men fylkesmennene bør gjennomføre flere hendelsesbaserte tilsyn. Departementet må sikre at Fylkesmannen har tilstrekkelige ressurser til dette.	Støtter.
Kapittel 16, boks 16.1 Det lovfestes hjemmel for å pålegge administrative sanksjoner og reaksjoner mot skoleeiere som ikke oppfyller kravene i kapittel 9a, for tilsynsmyndigheten og Barneombudet og klageinstansen.	Støtter.
Kapittel 19, boks 19.1 Temaet psykisk helse og psykososiale risikofaktorer blir innarbeidet som et emne med læringsutbyttebeskrivelser i alle lærerutdanningene. Kompetanse i hvordan lærerne skal forebygge og håndtere digital mobbing, må tydeliggjøres i alle lærerutdanningene.	Støtter. Lærerutdanningen må forberede studentene på de sammensatte utfordringene de vil møte i skolen. Viktig å arbeide med sosial læring samtidig med arbeid i fag.
Kapittel 19, boks 19.1 Klasseledelse må bli et gjennomgående tema og inkluderes som et perspektiv i alle de fagene som lærerne skal ta videreutdanning i.	Støtter.

Kapittel 19, boks 19.1 Utvalget viser til regjeringens arbeid med å vurdere hvordan en rett og plikt til etter- og videreutdanning kan utformes [...]	Støtter. Oppland fylkeskommune mener det bør være pliktig etter- og videreutdanning for lærere og skoleledere, denne kan gjerne organiseres som skolebasert kompetanseutvikling.

5. Et styrket støttesystem med tydelig ansvars- og oppgavefordeling.

Utvalgets forslag	Uttalelse fra Oppland fylkeskommune
Kapittel 13, boks 13.1 Kunnskapsdepartementet bes å vurdere om driftsstøtten til Elevorganisasjonen bør økes.	Støtter. Oppland fylkeskommune mener at også Elev- og lærling ombudsrollen må styrkes lokalt. Elev og lærling ombudet bør også delta i arbeidet med utvikling av kompetansepakke for elever og elevråd. I mandatet til Elev- og lærlingombudet er det rom for å ivareta oppgaver som også inkluderer mobbesaker.
Kapittel 14, boks 14.1 Det utarbeides en veileder om håndtering av krenkelser, mobbing, trakassering og diskriminering som bygger på kunnskapen om hva som virker, og den nye aktivitetsplikten som foreslås i kapittel 15.	Støtter. Oppland fylkeskommune mener at vi også allerede har gode føringer på mange av disse områdene. Utfordringen er hvordan veilederne blir forankret i skolekulturen og skoleledelsen.
Kapittel 17, boks 17.1 Tilstandsrapporten til kommunestyret og fylkestinget skal ha en del som omhandler elevens psykososiale miljø, og der den enkelte skoles arbeid evalueres. I tillegg bør alle skolens planer for arbeid med det psykososiale skolemiljøet forelegges kommunestyret eller fylkestinget.	Støtter. Skoleeier – politikere- trenger generelt økt kunnskap om det psykososiale skolemiljøet, for å gjøre gode vedtak. Plan for arbeid med psykososialt skolemiljø skal være tilgjengelig på skolens hjemmesider.
Kapittel 17, boks 17.1 Det bør settes i verk tiltak for å forbedre oppfølgingen av Elevundersøkelsen lokalt.	Støtter. Samtidig er involvering av elevene i både forberedelsen og gjennomføringen av Elevundersøkelsen like avgjørende som oppfølging i etterkant.
Kapittel 17, boks 17.1 PP-tjenestens mandat endres slik at arbeidet med kompetanse- og organisasjonsutvikling knyttes til opplæringen og det psykososiale skolemiljøet til alle elever. Det bør overføres ressurser fra Statped til skoleeiere for å styrke PP-tjenesten.	Støtter. Oppland fylkeskommune mener PP-tjenestens kompetanse bør komme alle elever til gode. Det bør avsettes tilstrekkelig midler til kompetanseheving. En utvidelse av mandatet forutsetter en styrking av kapasitet og bemanningen i PP-tjenesten. Hvordan skal styringen av PPT være, skal oppgavene hjemles i lov og beskrives i forskrift? Hvordan fordele nye og nåværende oppgaver innad i PPT? Samtidig er

	det viktig å styrke skolehelsetjenesten og sos.ped.rådgivning som er tett på elevene i skolehverdagen. Det blir behov for å tydeliggjøre PPTs oppgaver og roller i forhold til skolenes øvrige hjelpetjenester.
Kapittel 17, boks 17.1 Staten bør fortsette med å bidra med midler til etter- og videreutdanning til sosialpedagogisk rådgivning. Det bør settes inn ytterligere tiltak for å øke kompetansen til sosialpedagogiske rådgivere, og departementet bør vurdere om ressursen til sosialpedagogisk rådgivning på skolene bør styrkes.	Støtter. Sosialpedagogisk rådgivning bør ha et tydeligere forebyggende perspektiv og må prioriteres også på barnetrinnet.
Kapittel 18, boks 18.1 Alle kommunene må gjennomgå ansvarsfordeling, oppgaver og tiltak i samarbeid med skolene, skolehelsetjenesten, BUP, barnevern og politi. Målet er å sikre helhet i det kommunale og det statlige hjelpetilbudet til barn og unge.	Støtter. Helhetlig kommunal og statlig oppfølging er avgjørende. Den komplekse elevmassen krever at også andre relevante yrkesgrupper må inn i skolen. Dette krever friske midler.
Kapittel 18, boks 18.1 Det må bevilges 400 millioner kroner i frie midler til kommunene for å styrke skolehelsetjenesten. Målet er at antallet helsesøsterårsverk skal være i henhold til de veiledende nasjonale normene.	Støtter. Skolehelsetjenesten har en helhetlig kompetanse om helse, oppvekst og livskvalitet og spiller også en sentral rolle i folkehelsearbeidet. Skolehelsetjenesten har lovpålagt samarbeid med kommunale tjenester og spesialisthelsetjenesten. For å kunne være et reelt lavterskeltilbud, må anbefalt norm oppfylles.
Kapittel 21, boks 21.1 En ny statlig satsing på <i>Inkluderende skole</i> i perioden 2016 – 2023 som omfatter alle nivåer i grunnopplæringen.	Støtter. Oppland fylkeskommune støtter satsingen på en inkluderende skole, men denne må implementeres i skolens ordinære drift, ikke som et isolert overordnet prosjekt.
Kapittel 21, boks 21.1 Satsingen <i>Inkluderende skole</i> skal ta utgangspunkt i skoleeiers og skolenes eksisterende praksis, og kan kombineres med andre tiltak for eksempel andre programmer.	Støtter.

Øvrige kommentarer:

Oppland fylkeskommune mener at utvikling av ulike ferdigheter er grunnleggende for skolens bidrag til en helhetlig opplæring. Skolen har et ansvar for elevens trygghet, trivsel og sosiale mestring. Psykososiale problemer blant ungdom er en alvorlig hindring for læring. Dette er mer enn krenkelser og mobbing, for eksempel utagerende atferd, skulk og psykiske helseproblemer. Skolen har en unik mulighet til å ta tak i dette fordi den har kontakt med praktisk talt all ungdom. Virksomme samarbeidstiltak er gjerne tverretatlige, altomfattende og foregår i nærmiljøet. De bør ha bredde og varighet, og gjerne etableres med basis i skolen. Fellesnevneren for slike tiltak er gode sosiale nettverk og utvikling av fellesskap.

Dette er i tråd med Ludvigsens-utvalgets delrapport: Ingen læring kan skje uten at man tar hensyn til hele mennesket. I tillegg til fag, må også elevens sosiale, kreative og emosjonelle kompetanse utvikles. Dette avhenger av et trygt psykososialt skolemiljø. Elevene må lære å regulere egne følelser, samarbeide med andre, vise empati og kommunisere. Utvalget viser til forskning med klar sammenheng mellom skoleprestasjoner og emosjonelle og sosiale ferdigheter – som en faktor på hvor godt en senere lykkes i livet. Den generelle del av læreplanen må derfor få et større fokus.

Med hilsen

Inge Myklebust

Else-Marie Bjørnstad Bergum

Etter våre rutiner er dette brevet godkjent og sendt uten underskrift.